

ADMINISTRAȚIA
Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22
Măsurătorii neapreciate nu se pri-
mesec. Manuscrisurile nu se re-
trimite!

BIBLIOTECA DE ȘTIINȚĂ:
Brașov, piața mare Nr. 22
Inserate mai presene în Viena
Hofbuchhandlung & Verlag
(H. K. K.), Henric Schalk, Alois
Berni, N. Dukas, A. Oppel, J. Dou-
blay; în Budapesta: A. V. Gold-
berger Anton Meas Eckstein, Bernat;
în Frankfurt: G. L. Doube; în Ham-
burg: A. Steiner.

Prețul inserțiilor: o serie
garantată pe o colônă 5 cr.
și 50 cr. număr pentru o pu-
blicare. Publicații mai dese
după țară și învoială.
Reclame pe pagina III-a o
costă 10 cr. v. a. sau 80 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANULU LIV.

„Gazeta” este în să-care și
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se primumără la toate oficiile
poștale din țară și din afară
și la dd. colectori.

Abonamentul pentru Brașov:
la administrație, piața mare
Nr. 22, etajul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Unu esemplar 5 cr. v. a. sau
15 bani.

Atât abonamentele cât și
inserțiile sunt a se plădi
înainte.

Nr. 237.

Brașov, Vineri, 25 Octomvre (6 Noemvre).

1891

Brașov, 24 Octomvre st. v.

Unul dintre stimabili noștri cetitori ne adresază o interpelare, la care venim să răspundem astăzi.

Ne întreabă adevărat, amintitul domn, că decă precum presupune domnia-sa, noi nu consimțim cu direcțiunea de a reimpământeni în limba noastră tot felul de cuvinte străine, ce le eliminăm deja și le înlocuim cu alte românești, sau românesate după limbile latine, de ce dăcem „fișpanii” în loc de „comite supremii” sau „prefectii”?

„Veți dice” dădă—adauge interpelantul — „pentru că este funcționar unguresc, mai mult în mod sarcastic; dădă nu toți cetitorii D-Vostre se vor pricepe, ci un număr considerabil va cugeta, că așa e bine, că precum erau sub Nemți „forstandii”, „bețirkerii”, „kerkermaisterii” ș. a. sub Maghiari s’fî „fișpanii”, „vice-spanii”, „solsolgăbirii”, „solsolgăbirii” ș. a. Noi avem pentru toate oficiile și terminii românești, pe cari poporul cel puțin așa de ușor îi poate învăța dela noi, cum a învățat pe cei străini dela adversarii noștri.”

Adevărat, că avem pentru toate oficiile și terminii românești. Dădă ore nu s’ a întrebă onorabilul nostru interpelant, că de când îi avem?

Dădă își va încorda puțin memoria va găsi împreună cu noi, că acei terminii românești pentru oficiile publice îi avem din timpuri, când se începuse la noi în țară o viață publică românească orecare și când încolțeau cu putere speranțele, că și poporul român se va bucura de egala îndreptărire națională, că și el va avea funcționarii săi români numiți cu scop de a servi și de a înainta interesele neamului lor.

Pe atunci se introdusesă și ter-

minul de „comite supremii”, care strictu luat era un barbarism în limba noastră, dădă prin care se exprima nu ceea ce este astăzi în adevăr „fișpanul” la noi, ci demnitatea ce-o ocupă.

Pe atunci „comiții supremii” nu aveau ca „fișpanii” de a fi polițaii poporului, de a l’ tracta în numele unei scâlciate „idei de stat”, ca pe un popor străin și dușman statului, gândindu-se totu numai la aceea, cum să l’ impedece în dezvoltarea sa națională și culturală; pe atunci, se mai ținea sémă încă de aceea, că aici trăiesc și un popor românesc, de aceea erau și comiții supremii români, cari vorbeau cu poporul în limba lui și răspundeau românește la vorba românească.

În timpurile acelea avea înțelesu, ca Românul să dădă cătră șefii comitatelor „comiții supremii” și „vice-comiții”, ér la subordinații lor să le dădă „protopretorii”, „pretorii” etc.

Astăzi însă s’ a schimbatu situațiunea atât de cumplită, încât s’ ar face de risu acela, care dădădă terminii românești oficiilor publice administrative ar vrea să apară lucrul astfel, ca și când acești funcționari ar avea grijă și de interesele de viață ale poporului român.

Astăzi în era Kulturegyleturiilor, a Kișdedovurilor, a ordonanțelor lui Csaky și a candidărilor la Guido Baussnern dela Făgărașu, e multu mai réu, decât cum era sub Nemți, când poporul nostru avea de a face cu „forstandii”, „bețirkerii” și „kerkermaisterii” etc.

Etă de ce dădădă noi astăzi „fișpanii” și nu „comite supremii”. Voim să arătăm prin acesta timpul, în care trăim și persecuțiunile, ce trebuie să le suferim.

Cum am și puté noi pune pe fiș-

panii Banffy, Bethlen Gabor, Bausnern etc. alături cu comiții de fericită aducere aminte, ca George Popa, Piposu, Hodosu și alții?

Atăta deocamdată pentru lămurirea domnului interpelant și a publicului cetitor.

CRONICA POLITICĂ.

— 24 Octomvre, (5 Nov.)

— O depeșă din Bucuresci adresată la Foreign-Office (ministrul de esterne) în Londra, declară, că este neesact, că regele Carolu ar fi intrat în întreita alianță. Regele n’ a negociat decât în scopul de a asigura neutralitatea României, el însu nu a luat nici un angajament (mai mult ca Anglia) față de Germania. Nu trebuie convertită o vizită amicală făcută mai înteu regelui Italiei și apoi împăratului Germaniei, într’ o călătorie politică, cu scopul de a lega destinele României de acelea ale triplei alianțe. Ideia fundamentală a acestei călătorii este de a asigura neutralitatea României, și acesta este cu atât mai adevărat, că negocieri forte active se urmăz cu guvernul rusesc, în același scop. — Trebuie să mai adăugem, că după toate propabilitățile va ave loc în curend o întrevedere la Livadia între Taru și regele României. — În ceea ce privește căsătoria moștenitorului tronului cu fiica cea mai mare a ducelui din Edinburg, trebuie să se vedă în acesta o nouă garanță a neutralității, pe care cabinetul din Bucuresci crede a-o obține dela marile puteri. Căsătoria se va face fără nici o îndoială la Londra.

— Din Belradu se telegrafază, că regenta a primit definitiv demisiunea ministrului de finanțe Vuici și cu acestu prilej și-au dat dimisiunea și ministrul lucrărilor publice și cel al cultelor. Cu conducerea portofoliului de finanțe fî încredințat ministrul presidentu Pașioi, dădă cu toate acestea crisa nu e delaturată și după cum se vorbește în cercurile competente, și ministrul presidentu Pașioi va demisiona în curend.

În ședința din 31 Oct. n. c., Sobra-

nia bulgară a adoptat prin aclamație adresa ca răspuns la discursul tronului; această adresă s’ a semnat în 2 Noemvre. După verificarea titlurilor în ședința din 2 Noemvre președintele a proclamat două scaune vacante dintre cari acela al d-lui Belcev. Cu această ocazie el a rostit un discursu dădădă între altele, că de acolo de unde se aștepta lumina și bunătatea, a venit asasinarea. Elă propuna Camerei să exprime sentimentele de regrete pentru sôrtea unei victime a libertății bulgare; în acestu momentu toți deputații s’ au sculat.

— Fostul ministru italianu Crispi, a adresat unui diar germanu o scrisore interesantă asupra congresului păcii și asupra d-lui Bonghi, fostu președinte în comitetul organizator al celui congresu și demisionat din cauza unui articol de gazetă, în care recunosea Franciei dreptul de a pretinde reintrocerea Alsajiei și Lorenei. Etă ce dice d. Crispi: „La congresul păcii, care are să se țină la Roma, discuțiile trebuie să se urmeze pe basa statului quo, care reiese din tratate. Dădă s’ ar adopta o altă basă sau decă oratorii ar vrea să pună în desbatere chestia naționalităților, acesta ar da nascere la conflicte. Onorabilul domn Bonghi face gimnastică intelectuală, fără a fi convinsu, după cum speru, nici el însuși de ceea ce publică... Revisuirea chestiei naționalităților e o afacere serioasă pentru Europa și nu poate decât să folosescă păcii generale decă nu se încercă o resolvare a ei. Dintre statele mari ale lumii vechi, afară de Italia, nici unul nu poate dice că n’ are de restituit câte o bucată de pământ, decă națiunile ar trebui să se reconstitue pe bazele lor naturale. Francia, Englitera Rusia, Austria, Turcia nu sunt libere (imuni) de acestu păcat. Ce ar dice Francia, decă la congresul din Roma s’ ar discuta chestia de dreptu a restituirii Nizzei și Corsicei? Dădă destul; nu se va face nici încercarea de a se atinge această temă și onorabilul domn Bonghi ar fi făcutu mai bine decă ar fi tăcut.”

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Marseillaisa.*)

De Mara Cop Marlet.

Deore-ce în timpul mai nou s’ a vorbitu éraš multu despre imnul acesta sêlbaticu frumosu al libertății poporelor, fiind-că s’ a permis ca marseillaisa să rêsune înainte tronului imperialu al Rusiei — cânteclul poporelor pus pe aceeași tréptă cu cântecele împărațesce — nu este neinteresant să ne întorcem la istoria nascerei sale.

Ce istorie măreță dramatică și miș-

*) Le Roy de Sainte Croix, unu publicist franceșu talentat, care și-a aflatu môrtea în valurile mării, a lăsatu afară de istoria marseillaisei publicat în Strassburg, și unu manuscris voluminosu, în care dădădă a adunatu multe amănunte asupra nascerei, răspândirii și parodiilor acestui cântecl franceșu. Acestu manuscris a fostu până acum de curend în posesiunea mea, și făcându-mă d. Alfred Mezières, membru alu academie franceze, atentă asupra valoarei lui, am schițat din acesta datele pentru studiul amintit (Autóra.)

cătoare este a acestei melodii amezitore.

Unu cap’ d’ operă alu pasiunei și alu entuziasmului, unu cântecl alu rêsbnărei și alu revoltei, alu temerei și alu spaimei, alu patriotismului sfântu și alu urei detestabile și nebune, alu triumfului, alu curagiului în luptă și în fața morții, marseillaisa a fostu rescumpărat prin glonțe sub patru regimuri, până când în fine aria acesta imosantă și grandioasă, ca și geniul eliberat alu sufletului unu popor, pluti învingetore prin eteru, și republica a treia a ridicat’ o la rangul de cântecl naționalu alu Franciei.

Cine e poetul și creatorul ei? Unu tineru oficeru cu numele Rouget de l’Isle. Suntă întâmplări, cari nu se pot reproduce în prosă, fiind-că ele însăși sunt o piesă poetică în cadrul existenței omenesci — și astfel și din narațiunea, cum s’ a nascut tabloulu libertății Franciei, sub ori ce condeiu e o poesiă — fără ritm, fără rimă, dădădă atât de rêsunătore și duiosă, încât trebuie să o ascultăm estasiaș.

Să ne închipuim într’ o sêră rece și înstelată din luna lui Aprilie, și adevărat cum aprôpe unu secolu înapoi, în casa

primarului din Strassburg, Dietrich. O lumină viuă se revărsa prin ferestre în stradă, acolo se dă o serată. Totdeodată trebuie să ne facem o idee despre atmosfera ardetore, ce o respira atunci societatea din Strassburg. Atunci nici o inimă nu bătea liniștită, atunci nu se afla ideea recă chibzuitore, pe valurile entuziasmului plutea corabia speranței sublime și desinteresate, încunjurată de floacă sacră a iubirei de patrie — afară în noptea întunecată a destinului să se adrobescă sau să afle stéua conducetore a viitorului. — Clopote rêsună neîntrerupt în biserică, femeile se rógă, tunurile bubue, amiof se află îmbrățoșăți pe stradă, salutându-se sau luându-și rêmăsu bunu pentru veciă, voluntarii vin din toate părțile în cetate, care e o adevărată vatră de focu a rêsboiului.

Și la Dietrich domnesce această dispozițiune. Bêtrânul primaru are o nobilă soție și două fiice drăgălașe lângă sine. Toți cei de față însă încungiôră pe unu tineru oficeru de geniu, în etate de 20 ani, Rouget de l’Isle, care e totdeodată și unu autoru talentat și compositoru. Primarul din Strassburg

fi întinse unu paharu cu restul unu vinu spumegatoru, care se afla încă ascuns în pivniță și-lă provocă, că în aceste ultime picături să afle unu imn alu entuziasmului pentru poporul franceșu.

Rouget de l’Isle bea și alérgă acasă. Frigul îlă pîtrunde, elă intră în camera sa pustie, deschide instrumentul, cântă și face versuri. În fine adôrme — cu capul pe instrumentu — ca și prinsu în cercul fărmeçatoru alu unei puternici inspirațiuni.

A doua și dimineța se duce grabnicu la Dietrich, primarul venea din grădină, fiicele sunt deșteptate, amicii sunt chemați. Fiica cea mai mare acompaniază la clavieru, Rouget de l’Isle cântă, în curend urmât de vocea timidă a fiicei mai mici. La prima strofă cei prezenți se îngălbinesc, la strofa a doua îi podidiră lacrimile, la strofa a treia se îmbrățiséză cu toții într’ unu delir alu entuziasmului.

Cânteclul naționalu alu Franciei — Marseillaisa e aflatu.

Și nu este forte tragicu, că nefericitul Dietrich, câteva luni mai târziu

SCIRILE ȚILEI.

— 24 Octomvre (5 Nov.)

Directorul general al poștelor și telegrafelor din Chicago, după cum anunță „Timpul“, se află de două zile în București. După ce a vizitat Londra, Berlinul și Viena, unde a vădit toate instalațiile telegrafice și telefonice, directorul poștelor din Chicago și s'a spus dela Viena să vie în București, unde va avea lucruri interesante de vădit. În adevăr, d-sa, însoțit de d. inspectorul Iacobescu, a vizitat laboratoarele de la oficiul, centralul, de care a rămas pe deplin mulțumit; ceea ce a făcut admirabil directorului american a fost chioșcul unde sunt instalate pe cheiul Dâmboviței, paratonerele cablului telegrafic sub-teran, cari sunt o invențiune românească foarte practică. Directorul telegrafic din Chicago a sfătuit ca direcțiunea noastră a poștelor și telegrafelor să ia parte la Exposiția din Chicago, unde e sigur, că țera noastră e bine reprezentată.

Alegerea patriarhului ecumenic din Constantinopol s'a fixat pe ziua de 3 (15) Noemvre. Realegerea fostului patriarh *Ioachim* se ține, că e asigurată. Contra-candidatul Germanos n'ar avea asigurare decât 8 voturi.

La asasinatul lui Belcev. Din Sofia se anunță, că la Chaskevo a fost arestat individul *Cristo Kuzmanov*, acuzat de a fi luat parte la omorul lui *Belcev*. *Kuzmanov*, împotrindu-se agenților a fost rănit.

Mare concert: Oratorul *Elia*. Reuniunea de cântări germană, împreună cu societatea filarmonică și cu muzica orașenească din loc, va da *Marța* viitoare în 10 Noemvre n. o., în sala hotelului „Central Nr. 1“ un mare concert, asupra căruia atragem atențiunea publicului nostru iubitor de muzică. Sub conducerea dirigentului de cor *Rudolf Lassell*, se va reprezenta adevărat *Elia*, oratoriu după cuvintele vechiului testament în două părți, compus de *Felix Mendelssohn-Bartholdy*. Marea cor va fi compus: din membrii reuniunii de cântări brașovene și corul ei de dame (100 cântăreți și cântărețe), apoi din societatea filarmonică cu muzica orașenească (o orchestră de 40 de muzicanți). Soliștii vor fi: solo-suprană: d-ra *Ida Hiemesch*; solo-alto d-ra *Iulia Giesel*; solo-tenor: d-lu *Adolf Orendi*; solo-bas: d-lu *Ernst Hintz*. Soliștii părților de ansamblu: d-na *Eugenia Heltner*, d-ra *Frieda Schnell* și d-ra *Mina Gutt*. Alto: d-rele *Iulia Giesel* și *Augusta Neugeboren*. Bas: D-nii *George Scherg* și *Iosif Pinker*. — *Bilete se vând* în librăria

Wilhelm Hiemesch (Tergulul grăului) și în sera reprezentației la cassă. *Prețurile locurilor*: cerce 1 fl. 50 cr; locuri numerotate (Sperritz) rëndurile întău 1 fl. rëndurile din urmă 70 cr; locuri pe galeria 60 cr. Intrare: jos 50 cr; pe galeria 30 cr; — Se recomandă procurarea de texturi ale oratorului, care se capătă pentru 6 cr. în librăriile de aici și în sera reprezentației la cassă. Inceputul la 8 ore.

Petrecere. Studenții români din loc voru da mâne-seră, Vineri, o petrecere cu dans în sala otelului „Nr. 1.“ Intrarea 50 cr.

Scire literară. Cu începutul săptămănei viitoare vom începe cu publicarea noiei „*Cerșitorea dela Ponts des Arts*“, alu căreia autoru este vestitulul novelistu germanu *Vilhelm Hauff*.

Morminte de ale Hunilor. La însărcinarea muzeului național ung. din Budapesta, arheologul *Alexandru Farkas* a făcut săptămăna trecută nise scrutări arheologice, pe teritorul comunei *Martel* (*Mártély*) delăngă *Hodmező-Vásárhely* (comit. *Ciongrad*). După cum și se raportă lui „*Egyetértés*“, aceste scrutări au rezultate îmbucurătoare. S'au aflat morminte de ale Hunilor, din cari se pôte conchide, că în acestu ținut se aflau colonii de ale Hunilor încă prin seculul alu patrulea. „Dintre mormintele Hunilor s'au desgroptat vre-o deoe, în cari s'au găsit antichități de foarte mare interesu, precum săbii, frâne, scări dela șea, aur, bronz și juvaere. Mormintele se întind în două șiruri, la distanțe de 10 metri unul de altul. Într'unul din aceste șiruri sunt înmormentați cei bogăți, ér în celalalt sunt osmintele săracilor. Printre schelete s'au găsit schelete de ale bărbaților și de ale femeilor mestecate la o laltă. Intre obiectele aflate, cele mai prețioase sunt două săbii drepte, dintre cari una este lucrată foarte frumos și are un mănunchiu bogat întrauritu. Frânele și scările de șea dovedesc, că și Hunii folosiau aceste lucruri.“

Derailare de tren. Cetim în „*Naționalul*“ din 13 Oct.: Trenul dela *Burdunjen* de aț-dimință înainte de a ajunge în gara *Gașcani* a derailat. O șină strămbându-se, mașina a derailat și apoi s'a rostogolit în șanțu trăgându după dănsa 4 vagon. Mașina s'a sfărmată cu tocul; un vagon de ol. III care s'a aprins, a ars complect. Se țice că sunt și mai multe victime. După o oră dela întâmplarea accidentului s'a format un tren de ajutor. Causa acestui accidentu se atribuie relei stări în care se află linia *Pașcani-Botoșani*.

Ministri în Brașov. Cu ocazia deschiderii căii ferate Brașov-Kezdi-Osorheiu, ce se va săvirși la 20 Noemvre n., sunt așteptați la Brașov ministrii unguresci *Gavrilu Baross* și *Andreiu Bethlen*.

Cestiuni politice bisericesci.

În ședința dela 2 Novembre a comisiunei financiare a dietei unguresci s'au pus la ordinea țilei debaterile asupra *bugetului cultelor și instrucțiunei publice*.

Înainte de a intra în debateri, deputatul *Helgy* se ține în dreptu de-a examina, într'unu s'a nisuitu ministrul de culte dela urma direcțiunei principiare, ce și-a luat-o, și într'unu nu. Una din aceste direcțiuni era unirea școlorului medii, pe care ministrul nu numai n'a dus-o în îndeplinire, d'ér elu desvôltă înoă și mai departe ramificarea în două părți a școlorului medii. În ce privește bugetul, din punctul de vedere alu economiei, oratorul nu pôte fi, decâtu cu recunoștință față cu ministrul. E altă întrebare însă, decâtu din punctul de vedere alu instrucțiunei publice, a fostu într'unu tôte corectă această economisire a ministrului, ori nu a fostu.

După acestea oratorul revine asupra cestiunei *numirei primatelui*.

Numirea primatelui este unu faptu săvirșitu, țice *Helgy*. Nu se îndoese în vrednicia noului primat, d'ér a avută această numire unele precedente, pe care află de lipsă a-le scote la lumină câtu mai curându. Anume foile semi-oficiale în decursu de luni de țile au afirmat cu tôte siguranța, că candidatul guvernului a fostu *Metropolitul dela Agria*. Prin ce împrejurare guvernul n'a putut, ori n'a voit a numi la acestu postu pe candidatul său? Nu scie oratorul, care din două versiuni este mai autentică: pusu-s'a pedecă din partea celor dela Roma, ori din partea coronei? Decă Roma a fostu pedeca, cum s'a putut întâmpla o asemenea ingerință directă? Decă însă pedeca a fostu la coronă, atunci cum se pôte uni această cu obligamentul constituțional alu guvernului răspunderea pentru faptul, că unu bărbat distins alu bisericeii catolice a fostu susținutu de elu timpu de 8 luni de țile și la urmă i-s'a făcutu o grea vătămă, mai alesu decâtu pedeca se va fi pus din partea Romei?

Helgy se provocă tot-odată la declarațiunea, ce a făcut-o ministrul cu privire la *strămutarea scaunului primatului și întrebă, decâtu mai rămăne și astăzi pe lângă acea declarațiune și rezolvă-se-va această în sourt timpu? De-asemenea întrebă, decâtu în cestiunea matriculelor are ministrul de gându să rămăne pe lângă legea în vigore de astăzi? Cestiunea*

acosta este încă și astăzi neresolvată, ou tôte că această cestiune nu privesce numai pe catolici, ci ea peste tôte este de o importanță mare mai alesu acum, când „atâtea semne indică *desvôltarea spiritului confesionalu*“.

Falk scie, că în anul trecut *Metropolitul dela Agria* a fostu la Roma, unde cu persoanele de influință a tractat asupra cestiunei matriculelor. În timpul din urmă s'a lățitu vestea, că elu ar fi fostu la Roma din însărcinarea guvernului. Întrebă decă, decâtu e adevăratu acosta, și decâtu da, atunci cum se unese această pasu cu dreptul publicu maghiar și cu independența țerei, garantată prin lege?

Ministrul Csaky: În ce privește instrucțiunea publică declară, că nu s'a abătutu dela ideea școlorului medii unitare și speră, că planul privitoru la școlele medii unitare ilu va și duce în îndeplinire.

În ce privește cestiunile politice bisericesci, oratorul declară mai întâi, că în răspunsul său nu voese să atingă partea personală a cestiunei, mai alesu fiindcă tractarea acestei cestiuni într'unu măsură ar fi și vătămătoare pentru dreptul, ce-lu are regele apostolic. În puterea acestui drept, scaunele arhieresci le ocupă aceia, pe cari regele apostolic îi crede mai potriviți. Corona a numit așa-dără de primat pe acela, pe care, avându în vedere tôte împrejurările, l'a aflatu mai potrivit. Ceea ce s'a făcutu, este urmarea voinței regelui apostolic și pentru tôte cele ce s'au întâmplat, guvernul nu numai că ia, d'ér și pôte lua asupra-și răspunderea. Guvernul numai unu candidatu a avut, care a și fostu numit. Ceea ce s'a întâmplat înainte de asta, a fostu numai o combinațiune și apoi, că pentru ce în locul celui din combinațiune a fostu pus altul, oratorul, fiindu cu considerare la natura lucrului, nu află de cuviință a aminti aci. Comunicarea cu Roma se întâmplă pe cale diplomatică; ministrul de externe nu i-a rămasu, decâtu ca hotăriri, ce le-a luat regele la propunerea guvernului, să le comunice cu Roma.

Câtu pentru călătoria la Roma a *Metropolitului dela Agria*, acosta nu s'a făcutu din însărcinarea guvernului, și nici n'a fostu imputernicitu de a vorbi în numele acestuia, ceea ce ar fi fostu în contradicțiune și cu dreptul publicu maghiar.

Cestiunea matriculelor oratorul o consideră ca rezolvată și declară, că în casu de necesitate, ordinațiunea lui de până acum va fi dusă în îndeplinire prin dispozițiuni legale.

Față cu cestiunea scaunului primatului, oratorul peste câte-va țile va arăta dietei modul potriviț alu rezolvării ei.

între sunetele aceleiași melodii, care s'a născutu la vatra sa familiară, din inima amicului său, din vocile fiicelor sale — s'a uroatu pe eșafod?

Noulu cânteoc, acceptat de orașul *Strassburg* sbură din oraș în oraș. *Marseiliezii* federați, îl cântară la intrarea lor în *Paris* și-i dădură numele lor. *Bătrăna mamă* a lui *Rouger* de l'Isle, o regalistă cărunță și religioasă, îi scorie, îngrozită de ecoul, ce l'a aflatu vocea fiului ei. „Ce e acestu imn revoluționar, pe care-lu cântă o bandă de tâlhari, cari cutreera *Francia* și care îi dau numele țeu?“ De l'Isle însuși, esilat ca regalistu, o ascultă tremurându și urmăritu de o amenințare a morții în fuga sa cătră *Alpii Haut*. „Cum se numese acestu imn?“ îl întrebă unu conducător. „*Marseillaisa*“ fù răspunsul. Și astfel aude elu ca fugaru isolat, pentru prima oră numele nemuritoru alu propriei sale opere...

Cu multu mai interesantă ca istoria *marseillaisei* și a creatorului ei, care de multe ori a fostu obiectu de studiu, este literatura, care s'a născutu împre-

jurul acesteia. Este, ca și când fiicăre francesu renumit ar fi adusu o floare, ca să împodobescă foia ei comemorativă — și adevărat una dintre cele mai prețioase, care a mănătu sentimentul și ideile sale.

Astfelu se născu în jurul *Marseillaisei* o mulțime de aforisme frumoase și cu spirit, cari adunate într'unu op, trebuie să ne surprindă prin valoarea lui etică și psihologică. Acum de curându a scrisu de esemplu *Sarcey*: „Nu, acestu cânteoc n'are poetu, n'are creatoru! A răsăritu din însăși inima naturei, într'o ție, când această era în frigurile patriotismului!“

Louis Blanc o s'ărbătorese cu cuvintele frumoase: „În fine s'a aflatu muzica gloriei! Odată o voru cânta armate întregi cu curagiul Titanilor în inimă și cu lacrimile umanității în ochi.“

Totă astfel de expresiuni de entuziasm înfocată are *Michelet* pentru *marseillaisa*. „Ea n'a fostu nici când unu cânteoc de răboiu, ci unu cânteoc de eroi!“ esclamă elu. „Asupra grăzilor răboiului și asupra volnicilor sale turbate, plutea ideea sublimă, și în adevăr

sacră — a revoluțiunei — a eliberării lunei — a înfrățirii omenirei. *Marseillaisa* e unu cânteoc, care chiar și în răboiu și păstrează o adiere de pace. Cine nu cunoșce strofa sacră: „*Cruțați victimele!*“ (*Eparnez tristes victimes!*)

Adâncu simțită și poeticu cugetată este și aceea ce țice *Lamartine* (*Histoire des Girondins*) asupra *marseillaisei*. Reproducemu expresiunea sa.

„Tôte poporele simțu în sufletul lor în momente mari patriotice, că rășare unu cânteoc sacru. Tôte simțirile aduc tributulu lor. Picioarul face marșuri, gesturile se facu mai vioie, vocea amețese urechile, urechile mișcă inima. Omul întreg pare că e unu instrumentu alu însuflețirii — tôte cordele ființei sale sunt încordate. Imnul, care ese în momentul acesta de pe tôte buzele, nu dispare nici când, d'ér nici nu-lu profană. Intocmai ca acele steguri sante, cari se păstrează în boltiturile templelor și le scot numai la țile anumite, se păstrează cânteocul național ca o armă estremă pentru orele de ce cea mai mare restrice a patriei.“

Felix Piat țice: „*Marseillaisa* nu e nici unu oap d'operă, nici unu solo, ea e cânteocul maseilor, romanța armatelor. Nu — nu *Rouger* de l'Isle a creat-o. El a cântat-o întâi, acosta e totulu...! Autorul adevăratu alu *marseillaisei* este poporul întregu, cu orărea sa față de sclăvia, cu credința sa în libertate, în patriă ou tôte temerile și speranțele sale, cu nemărginitul său entuziasm și ou eterna sa poesiă. Singularul om e numai o sticlă reflectătoare, care a înfăcărăt în capul său, în inima sa tôte razele unui focu sacru — și le-a întrunit într'unu focu...“ Câtu de adevăratu e stilul omului, atâtu de adevăratu e *marseillaisa*. . . . *Francia*.“

Le Roi de Sainte Croix țice despre *marseillaisa* într'unu momentu de avântu entuziastu:

„Artele frumoase au făcut-o țeiță, și ele au dreptate, în adevăr nu e nimic în nascerea acestei frumoase ode, care a atras după sine o mulțime nebună prin o bucurie eroică și prin jertfirea de sine, ceea ce privesce literile și cuvintele.

Corespondența „Gaz. Trans.”

Năsăud, Octomvre 1891.

Imormântarea vicarului Moisiu. — În 6 Octomvre 1891 s'au săvârșit aici imormântarea fericitului vicar foraneu al Rodnei, Grigoriu Moisiu, cu o pompă demnă de acestu bărbat, o pompă asemenea căreia n'a mai vădit Năsăudul; inteligența din Năsăud și în special preoțimea, profesorii și rudeniile n'au cruțat nimic pentru ași împlini s. datorință.

Tristă destulă însă, că dintre atâția cărțuri mari din Năsăud și giurd. câți au luat darte la această ceremonie, nu s'a aflat unul, care să scrie ceva despre ea. Mă voi silii să descriu pe scurt această ceremonie.

Fericitul vicar Grigoriu Moisiu, încetându din viață în 3 Octomvre dimineața, în Năsăud numai decât s'a luat hotărârea de a sista sərbarea dălei de 4 Octomvre, ca și jubilară pentru deschiderea primei clase gimnasiale în 1863, și s'au amânata balul, care avea să se țină în aceea zi, și pe biserica din Năsăud s'au arborat stindardele de doliu. Inafară vestea despre mărtea această străbătându ca fulgerul, în 4 Octomvre pretutindenea s'au tras clopotele, s'au făcut la slujbă rugăciunile prescrise pentru sufletul repositului, și s'a făcut credincioșilor cunoscută această dureroasă pierdere.

Încă în 3 Octomvre s'a luat hotărârea, ca imormântarea să se facă a 4 zi, adică în 6 Octomvre, pentru că atât d. delegați ai consistorului din Gherla, cât și mai cu seamă un fiu al repositului, profesor în Slatina (România), să potă ajunge pentru a lua parte la imormântare.

Delegații consistorului din Gherla, Clariss. d-nii Ioan Papiu, canonic și Dr. Ioan Popu prof. teol., precum și o parte dintre preoți, ajungându în 5 Octomvre, au împlinit s'era părăstasulă prescrișă și ceremonia rituală la casa repositului.

În această zi au sosit telegrame de condolență dela Escelența Sa arhiepiscopul Mironu Romanu, dela Flor. Porcius, dela popa Macaveiu, apoi dela Blasiu, Gherla etc.

Tot în 5 Octomvre cociugul s'a învilit cu cununi de doliu din partea preoților din vicariatul (deosebit frumos); din partea Reuniunii învățătoresci Mariane, din partea profesorilor, învățătorilor și școlarilor, din partea comisiunii administratoresce de fond. școl. gr. cat. etc. etc.

Actul imormântării s'a început în 6 Octomvre după 9 ore dimineața și s'a săvârșit întocmai după programa specială satorită în ajun.

Siurul cu rămășițele mortuă, pur-

tate de 8 preoți tineri și urmată de 34 preoți în ornate, s'a ridicat dela locuința vicarială și s'au transportat în pompoasă biserică, în sunetul clopotelor, printre șirurile junimei studiose, care purta în frunte flamuri negre de doliu, și printre mulțimea din toate părțile pentru a petrece la vecinicia odihnă pe iubitul lor părinte. (Poporul din Năsăud însă a lipsit și de astă dată; abia o parte dintre pompieri se vedea mișcându-se printre mulțime).

Timpul fiind foarte plăcut, o parte din public, care nu mai înoșea în biserică, au ascultat prohodul în grădina bisericeii.

După cântarea prohodului, la care a luat parte activă și corul studenților sub conducerea profesorului Gr. Pletos, atât siurul cât și publicul, s'au așezat în fața bisericeii în grădina în partea cătră piță pentru a asculta cuvântările funebreale.

Aici mai întâi a vorbit Clar. d. Ioan Papiu, care cu cunoscutul său daru oratoric s'a silit a mângăia pe credincioși pentru pierderea îndurată, asemănându acestu ținut cu vechiul Israel, care s'a cutremurat și s'a umplut de jele când au străbătut vestea morții lui Matatea profetul, căutându să arete, ce rol a jucat acestu vrednic păstor, etc. Apoi a vorbit prohodul Rodnei Gerasim Domic, care — însuși pătrunș de adâncă durere sufletească — a înșirat virtuțile și vredniciile repositului ca părinte, ca preot, ca vicar, ca conducător, i-a făcut biografia și panegiricul, sfârșindu prin a-i lua rămasă bună dela toți.

După acestea, tot în aceea ordine, transpus la grăpa dela capul bisericeii, unde conducătorii năsăudenți i-au destinat loc în semn de adâncă iubire și recunoștință.

Aici a vorbit la inimă mai întâi Dl. Dr. Ioan Popu prof. teol., în numele acelor bărbai și tineri, cari au trecut prin institutele noastre, ridicate și conduse în mare parte și timp lung de fericitul reposit; apoi d-l Directoru gimn. Ioan Ciocanu în numele numărșelor corporațiunilor al căror conducător a fost vicarul unu lungu șir de ani, amintindu, că acestu venerabil bătrân a servit intereselor noastre cu toate puterile sale: „când mergendu în frunte, când la mijloc, când la codă și când până trăim, până suntem vii adeseori nu încăpem unu lângă altu”.

Aici trebuie să mă opresc și să constat, că pre cât este de adevărată axioma din urmă, pre atât este de rătașă afirmarea dintâi. Când l'ați pus în codă (adecă la urmă) domnilor? Elu numai întru atâta a servit cauzelor noastre, întru cât plângea cu amar rătașirea celor ce mergeau în frunte. Și

atâta e mult, căci Dămine, multă mai plângea elu mai cu seamă în timpul din urmă, când a vădit tradate interesele noastre!

La urmă totu la mormânt a vorbit și preotul Grapini în numele comunei Rodna nouă, unde repositul a vădit lumina dălei înainte cu 79 de ani.

Multe s'au dîș despre acestu venerabil bătrân, dîr multe s'au lăsat pe seama istoriei acestui ținut, carea va trebui să țină seamă de faptele mari ale acestui bărbat, care s'era și cu multă observațiune de sine a lucrat o viață întrăgă pentru binele ținutului; și atunci m'ar plăce să nu se uite, că acestu venerabil bătrân nici odată prin nici o faptă seu cuvânt, n'a tradat interesele noastre, cu atât mai puțin ale României, și această este — tocmai în zilele noastre, pline de ispite, presiun și ademeniri — o mare virtute.

Dare-ăru bunul Dumnezeu ca în scurtu timp să salutăm în Năsăud ca vicar unu vrednicu urmaș al repositului, că Dămine mare lipsă avem de „om”; și celui ce s'au mutat dela noi să i dăcem: Odiheșce în pace, umbră mărșă, și privilegiază pentru noi!

Literatură.

APELŪ. Subscrișul, edându unu opșor pedagogic, intitulat: *Intrebări de educațiune și instrucțiune. Studii pedagogice*, care cuprinde cestiuni fundamentale din pedagogia științifică modernă în formă monografică, speră să a fi sprijinită în nișuințele sale culturale, cu atât mai vârtos, cu cât cestiunile tratate pot fi prea ușor cetite de ori și ce laici, și pe lângă unu formatu frumos și cu unu prețu bagatelă de 60 cr. v. a. la 9—10 cole, se pot procura dela „bibliotheca archidieceșană” din Sibiu prompt și de grabă.

Sibiu, în 3 Noemvre 1891.

Dr. Petru Span.

A apărut:

Codicele Mateiu Voileanu. Scrierul din prima jumătate a vâcului trecut publicat de Mateiu Voileanu, asesoru consistorialu. Sibiu, tiparul tipografiei archidieceșane 1891. Formatu 8° cu 144 pagini și unu facsimil. Prețu 80 cr.

Convocări.

Onoratele Dămine membre ale „Reuniunii femeilor române” din locu se invită prin această la adunarea geraldă ordinară, ce se va țină, Joi în 7/19 Noemvre a. c. la 3 ore p. m. în sala cea mare din edificiu școlor din Gröveri.

Brașov, 24 Octomvre 1891 st. v.

Agnes Dușoi Lazaru Nastasi.
președintă. actuaru.

(Când părinții noștri nu mai sunt).
Nous y trouverons leurs pousière.
(Vomă afla cenușa loră acolo.)
Et les restes de leurs vertus.
(Și urmele virtuților lor.)

Rouger de l'Isle trăi ca bătrân dintr'o mică pensiune de 1200 franci, care o ceru Beranger pentru elu, în Choisy le Roi. Intr'o și scșeră afară din casa din strada Vertus unu cociug simplu, pe care se afla o coronă de laur, crucea legiunei de onore, și sabia unui oficer de geniu. Lucrător dimprejur, primarul Boirin, generalul Blein îl înșoțiră și pe mormântul deschis al lui Rouger de l'Isle — căci elu era — cântară toți acești omeni jalnic imnul înfocat al marseillaisei.

Pe mormântul lui Rouger del'Isle stă scriș:
„Când revoluțiunea franceșă în 1792 avea să se răboșcă cu regi, îi dădu elu ei, pentru ca să învingă — — —
Marseillaise.“
(„Politik“)

Ucu.

Pe basa conclusului conferinței învățătorilor din tractul Aradului, ținute în Peșoa română la 5/17 Iunie 1891, se convocă conferința a II-a din a. c. a Reuniunii cercuale a învățătorilor rom. gr. or. din protopopiatul Aradului, care se va țină în comuna Micălaca în 30 Octomvre v. (11 Noemvre n.) a. c.

Programa. I. Dimineața: 1) La orele 8 întrunire în biserică rom. gr. or. asistându la chemarea Duhului Sft. 2) Deschiderea ședinței prin președinte. 3) Căutirea și autenticarea protocolului ședinței premerse. 4) Ascultarea prelegerei în școlile învățătorilor: Savu Bugariu și Savu Mihuța.

II. După amăz: 5) Măsurile metrice, preleg. pract. de prof. Teodoru Ceotea. 6) „Mășăritul”, disertațiune de Nicol. Ștefu. 7) „Eșercițiile intuitive cetitul și scrișul în școl. poporale”, tractate de fiș-care învățător conform împărțirii făcute de comisiunea emisă din ședința trecută. 8) Diverse propuneri, încasarea taxelor de membru. 9) Designarea timpului și locului ședinței viitoare 10) Închiderea ședinței prin președinte.

Arad, la 21 Octomvre 1891.

Ioan Eftieiu, Iosif Moldovanu,
președinte. notariu.

Cununi. D-lă Simeon Pasca, funcționar și proprietar în Sălcioia inf., anunță cășătoria sa cu d-na Natalia Pasca n. Piso din Sibiu.

D-lă Mihai Pervu profesor, s'a cununat la 2 Noemvre n. c. cu d-ra Amalia Gălbinescu, fiica parohului român gr. or. Andronu Gălbinescu din Sara-Vale.

Dorim fericire tinerilor mir!

DIVERSE.

Vesuviul. Diarele italieneșe publică o convorbire cu profesorul Palmieri, directorul Observatorului vulcanului Vesuviu. Acestu savant, care din cutremurile de pământ și din vulcane și-a făcut aproape unica afacere a vișei sale, declară, că aparițiunea noului vulcan al mării de Sicilia este rezultatul unei mari mișcări telurice, ce s'a dezvoltat în acești din urmă ani. „Mișcarea a produs, dăce elu, cutremurul de pământ dela Nice, dela Menton și din alte localități ale Italiei septentrionale. De acolo a trecut în Sicilia urmându și mișcarea spre Sud”. D'abea profesorul Palmieri și dăduse consultațiunea, când telegrafulu ne informa, că mișcarea subterană trece Mediterana și se simțise deja în mai multe localități din provincia Constantine.

Fumul. De cât-va timp unu însemnatu număr de bărbai competenți se indeletnicesc să utilizeze fumulu ce ese din coșurile usinelor seu al locomotivelor. Fumul ar fi conținendu nișce sub-produse cari sunt de foarte mare preț. O companie engleză exploatează deja fumulu mai multor uzini și scotă din elu unu soi de ulei care slujesce la injețiunea traverselor de lemn de pe căile ferate. Ar fi de dorit, din punctul de vedere alu higienei, ca toate gazurile uzinelor să fiă astfel transformate spre a se purifica aerul orașelor industriale.

Datoriile Europei. O statistică totu deuna interesantă este aceea a datoriilor publice ale Statelor europene. După cea din urmă din aceste statistice, etă cum se repartizează asupra locuitorilor diferitelor state datoriile ce au: în Belgia datoria este de 366 fr. de locuitor; în Franca 842; în Engliera 470; în Austro-Ungaria 347; în Rusia 164; în Italia 480; în Germania 191; în Spania 270; în România 196. Statele Unite ale Americii au o datoriă care repartizată asupra locuitorilor face 139 de suflet.

Proprietar:
Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil interimă:
Gregoriu Maior.

Eu dăc, că gena marseillaise este supranaturală, ceea ce pare la ea misterioș este sufletul, ființa, — aceste există independent de forma materială, chiar de musica și textul ei. Să ne închipuim că se va nimici odată textul, acordul, notele, și ori ce carte, care tractează despre ea, totuși va rămâne „ființa”, ce a fost creată, care nu pote muri, care aprinde spiritele și sufletele noastre, care ne însufleșce până la delir și ne conduce în lupte, și această ființă este... *marseillaise*!

Să vedem acum cum preamăresc celelalte arte marseillaise.

Marele Nourrit este celu dintâi care o cântă cu entuziasm. Dece ani mai târziu, deslănțuesce ea în *Cirque Olympique* în piesa „*La Revolution Française*” de Ferdinand Laloue și Fabrice Labrousse unu entuziasm fără seamă.

Unu duce dăce, când păși reprezentățiunea:

„Ce frumosu lucru este marseillaise. Eram să mă reped pe scenă și să mă înscriu între voluntari.”

În fine vestita Rachel, eseută im-

nul Franciei, în anul 1848 după actul alu 4-lea alu piesei: „*Horace*” fiind aplaudat cu însufleșire de public.

Și Gustav Doré — cine nu cunosc ilustrațiunile sale sublime!... și-a cercat penelul seu artisticu cu marseillaise, mai multe tablouri sunt consacrate ei. Celu mai frumosu reprezintă unu câmp acoperit de cadavre — după luptă. Răniții își ridică capetele și se uită cu priviri rătașite spre îndepărtatul orizont. Deodată se ivesce unu zimbet de speranță pe fețele tuturor acestor muribunți. Ei observă pe copii lor, cari se avânta pe spinarea cailor fără stăpân, cari alérgă pe câmp. Unu dintre acești mic eroi, unu copil de doi-spre-dece ani, ridicase stindardul. Ura! Lupta încă nu e perdită! Cu o încordare supra-omenescă i întinde sabia unu oficeru frumos de cuirassier, care mōre pe o grămadă de cadavre — —

Din tabloulu acesta frumosu auzim strofele sublime:

Nous entrerons dans la carrière.
(Vomă intra în carieră.)

Quand nos aimés n'y seront plus

Cursulu pieței Brașov

din 5 Noemvre st. n. 1891.

Table with 2 columns: Item (Banconote romănesci, Argintă romănescă, etc.) and Price (Cump., Vând.).

Cursul la bursa din Viena

din 4 Noemvre a. c. 1891

Table with 2 columns: Item (Renta de aur, Renta de hârtie, etc.) and Price.

Table with 2 columns: Item (Amortisarea datoriei căilor ferate, etc.) and Price.

„Asociațiunea de magazin din Brașov cu responsabilitate limitată“.

La „Asociațiunea de magazin din Brașov cu responsabilitate limitată“ este de a se ocupa postul vacant de director dirigent și contabil. Emolumentele sunt: pentru director 1500 fl., pentru contabil 800 fl. salar anual; mai departe capătă aceștia în sensul § 30 al statutelor taniemele prevădute.

697,1—3.

O specialitate neocomparabilă între toate apele minerale alcalin-acide din monarhia și străinătate este apa minerală de „RÉPÁT“

care în urma compozițiunii pré fericeite a părților sale minerale și a conținutului estraordinar în acid-carbonic se bucură de o valoare medicinală foarte mare și de un renume universal neîntrecut.

Apa minerală de „RÉPÁT“ se întrebuintează ca medicament cu cele mai strălucite succese în contra conturbărilor de mistuire, în contra stărilor catarhalice a stomacului și a organelor respirătoare, în contra maladiilor rinichilor și a beșicii etc., are un efect admirabil la secrețiunea udatului și este recunoscut ca remediu solvator neprețuibil.

Cel mai curat și binefăcător produs natural.

Ca borviză adevărată beută cu vin.

nu se pôte compara această apă escelentă cu nici o altă apă minerală a continentului.

Sampagnul apelor minerale.

Conform ordonanței înaltului minister de interne No. 5891/VIII din anul 1890, apa minerală de Répát este supraveghiată ca apă medicinală după prescripțiunile legilor sanitare.

Veritabilitatea apei se constată prin aceea, că dopul sticlei trebuie să fie însemnat cu: „K-Imper Répát“. Deci se rógă a se observa această spre evitarea falsificărilor prin alte ape inferioare.

Apa minerală de „RÉPÁT“ se găsește în calitate prospătă și veritabilă în depositul subsemnatului; asemenea și în farmacii, în cele mai multe băcării și în toate birturile mai notabile.

Cu totă stima

Administrațiunea isvorului Josef György,

Brașov, Strada Michail Weiss (ulița poștei) No. 12.

662,50—37

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Octomvre 1891.

Large table with multiple columns showing train schedules between various cities like Budapest, Brașov, Sibiu, etc. Includes columns for train type, departure/arrival times, and prices.